

2. Брошак І. С., Гевко Р. Б., Никеруй С. С., Вітровий А. О. Моніторинг ґрунтів, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки земель Тернопільської області: монографія. Тернопіль: «Економічна думка», 2013. 160 с.

3. Жежкун І.М. Тенденції зміни фінансово-економічному стані лісгосподарських підприємств. Х.: УкрНДЛГА імені Г.М. Висоцького. 2017. Вип. 116. С. 282-289.

4. Язлюк Б. О. Гевко Р. Б., Дзяди́кевич Ю. В. Теоретичні та прикладні аспекти економічної безпеки України. Інноваційна економіка 2015. № 4 (59). С. 301-210.

Ліліана Гораль

д.е.н., професор,

проректор з науково-педагогічної роботи

Івано-Франківський національний

технічний університет нафти і газу

Олексій Голубчак

к. с.-г.н., директор,

Український науково-дослідний інститут

гірського лісництва імені П. С. Пастернака.

Світлана Король

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Івано-Франківський національний

технічний університет нафти і газу

СИНЕРГІЗМ ПРОЦЕСІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ПРАКТИЧНА ПЛАТФОРМА НОВОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

В умовах сьогодення Україна перебуває у скрутному економічному і політичному становищі, що зумовлено неефективністю теперішньої адміністративної системи державного управління, а також адміністративно-територіального устрою. За такого функціонування дії українських політиків спрямовуються непередбачувано і різносторонньо, проте чи не найважливішою дотичною такого розосередження представників влади виступає розвиток місцевого самоврядування. Саме він стрімко набирає пришвидшених обертів вже із початком 2018 року, хоча і триває він уже декілька років (з 2014 року). Відтак децентралізація стала головною реформою, що виступає новою системою управління забезпечуючи політичну стабільність та поступовий економічний розвиток регіонів і держави загалом [1, с. 159]. Така ситуація зумовлена тим, що реформування країни потребує суттєвих змін, які повинні бути спрямовані на створення відкритої політичної системи, а також розвиток громадянського суспільства і зростання рівня благополуччя кожного окремого громадянина.

Необхідність впровадження активного процесу децентралізації на теренах вітчизняного простору доведена в працях багатьох вчених, зокрема Бориславської О., Гамбург Л., Гладкої Т. І., Гораль Л., Заверухи І., Капустіної Н., Король С., Мацедонської Н., Скрипнюк О., Спасів Н., Школик А. та ін.

З часу незалежності України питання впровадження децентралізації влади постійно піднімалось, але політичної волі на це не вистачало фактично аж до 2014 року. Слід зазначити, що дефініція «децентралізація» не є для України нововведеним терміном, хоча його і практичне застосування знайшло відображення нещодавно. В Україні вперше децентралізація згадується ще в Конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 року, у якій зазначалося, що: «не порушуючи єдиної своєї влади, УНР надає своїм землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, дотримуючись принципу децентралізації» [2].

За тлумаченням Великого тлумачного словника сучасної української мови, який значною мірою базується на матеріалах одинадцятитомного тлумачного «Словника української мови» (1970 – 1980) – це система управління, за якої частина функцій

центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління; скасування або послаблення централізації [3].

Децентралізація (від латинського *de* – «заперечення», *centralize* – «середній, центральний») означає «знищення, скасування або ослаблення централізації і розширення прав низових органів управління» [4, с. 164].

Децентралізацію також розглядають як предметне управління, конкуренція урядової і місцевої координації [5, с. 135].

Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість з них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня [6, с. 9]. Децентралізація ставить за мету «підвищення ефективності роботи державного механізму й активізації розвитку регіонів і муніципій на засадах демократії, а показниками такої ефективності й активізації є повноцінне забезпечення прав, законних інтересів та обов'язків місцевого населення, структурованого в комунально-муніципальні та регіональні колективи, а також органи територіальної самоорганізації» [7, с. 140].

Погоджуємось із тим, що беззаперечно децентралізація є однією з форм розвитку демократії, що дає змогу за збереження єдності держави та її інститутів, розширити місцеве самоврядування, активізувати населення для забезпечення власних потреб та інтересів, звзвити сферу впливу держави на суспільство, замінюючи цей вплив механізмами саморегуляції, виробленими самим суспільством, зменшити витрати держави й платників податків на утримання держапарату [8, с. 23].

Найдокладніше питання децентралізації досліджені Ж. Веделем. Децентралізація, на його думку, полягає у передаванні владних повноважень не державним службовцям і органам, що представляють центральну владу, а іншим органам, що не знаходяться в ієрархічному підпорядкуванні останній, переважно, які обрані населенням [9, с. 392].

Децентралізація у розумінні розширення владних повноважень на місцевому рівні призводить до вищої ефективності публічного управління на нижчому рівні, а також підвищенню ефективності й якості надання суспільних послуг. Але перенесення значних владних повноважень і функцій з державного на місцеві рівні без відповідного фінансового забезпечення може призвести до негативних фінансових результатів. Тому важливим є пошук оптимального варіанту між обсягом наданих повноважень та їх підтримкою відповідними фінансовими ресурсами [10]. Децентралізацію також розглядають як «право незалежного прийняття рішень децентралізованими одиницями» [11, с. 115].

Згідно із загальним визначенням, децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць або нижчих органів та організацій при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного центру з метою оптимізації та підвищення ефективності управління суспільно важливими справами, найповнішої реалізації регіональних і місцевих інтересів [12, с. 7].

На офіційному урядовому сайті, присвяченому реформі децентралізації влади, децентралізація визначена як передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізувати найбільш успішно [13].

Вище зазначене свідчить про те, що трактування вчених на цю дефініцію різні, а тому не зводяться до єдиної загальноновизнаної точки зору, що зумовлено використанням авторами різних підходів до дослідження її природи та форм. Бориславська О., Заверуха І., Школик А. та інші також стверджують, що єдиного визначення даного поняття не існує, так як воно може розкриватися через адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів [14, с. 12].

Зважаючи на різноманітні підходи щодо визначення дефініції «децентралізація» [2-14] вважаємо за доцільне дати авторське визначення, зокрема «Децентралізація – диспергування функціональних повноважень від державних органів до органів місцевого самоврядування».

Вище зазначене вказує на те, що децентралізація відкриває значні перспективи для забезпечення спроможності місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого життя з метою забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства. Вона передбачає не розділення країни, а створення можливостей для розвитку всього державного простору на основі пріоритету повноважень територіальних громад. Децентралізація надає органам місцевого самоврядування певні можливості для пошуку ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань, а також являє собою процес скорочення втручання уряду в процеси місцевого розвитку та відповідне розширення повноважень органів місцевого самоврядування.

При цьому реалізація реформи місцевого самоврядування в Україні має вимагати збільшення децентралізації, з метою диспергування повноважень від центру на місця, для швидкого виявлення та реагування на регіональні проблеми, що має на меті впровадження в життя демократичних принципів суспільно-економічного розвитку держави, підвищення рівня життя громадян, сприяння впровадженню всіх європейських цінностей, скорочення бідності, створення робочих місць, гендерної рівності та захисту навколишнього середовища. Проте для успішної реалізації мети в Україні потрібна політична воля вищого керівництва держави, взаємодія влади і громадян та активність самих громадян безпосередньо.

Список використаних джерел

1. Король С. В. Децентралізація як нова система управління / С. В. Король // Матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, можливості, перспективи», (Ужгород, 16-17 лютого 2018 р.). Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 159-162.
2. Конституція Української Народної Республіки (Статут про Державний устрій, права і вільності УНР) // Конституційні акти України. 1917–1920. Невідомі конституції України. – К., 1992.
3. Децентралізація // Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – 5-те вид. К.; Ірпінь: Перун, 2005.
4. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарлупа. К.: Наукова думка, 2000. 680 с.
5. Managing Decentralisation: A New Role for Labour Market Policy, Organisation for Economic Co-operation and Development, Local Economic and Employment Development (Program), OECD Publishing, 2003.
6. Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. К.: ТОВ «Софія». 2012. 128 с. – Режим доступу: [http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ya_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzha_v_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pdf](http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ya_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzha_v_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pdf).
7. Гамбург Л.С. Теоретичні питання децентралізації державної влади в системі публічної влади унітарної держави [Електронний ресурс]. Вісник Запорізького національного університету. 2014. – № 4 (I). С. 134-145. – Режим доступу: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-4-2014-1/20.pdf>
8. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика [Електронний ресурс]. Віче: громадсько-політичний і теоретичний журнал. 2015. № 12. С. 22-24. – Режим доступу: www.viche.info
9. Ведель Ж. Административное право Франции / Ведель Ж.; [пер. С франц. Л. М. Энтина]. М.: Прогресс, 1973. 512с.
10. Долженко І. І. Розвиток бюджетної децентралізації місцевого самоврядування в Україні / І.І. Долженко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2014/797-1409307253.pdf>.
11. Оутс В. Фіскальний федералізм / В. Оутс. Нью-Йорк, 1972.

12. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: [навч. посіб. для посадовців місцевих та регіональних органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування]. – К.: ПРООН/ МПВСР. 2007. 269 с.

13. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>.

14. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та ін.]; Центр політико-правових реформ. К., Москаленко О. М., 2012. 212 с.

Марія Горун

к.г.н., старший викладач

Тернопільський національний економічний університет

ТУРИЗМ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сьогодні одним із найдинамічніших секторів світового туристичного господарства є сільський зелений туризм, розвиток якого розпочався в середині

XIX ст. у Європі. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в аграрному секторі економіки України, зменшення ролі сільських населених пунктів в економічному потенціалі обумовлює пошук нових джерел фінансування сільських територій та особливих організаційно-правових форм підприємництва, спрямованих на забезпечення економічного зростання, екологічної безпеки та підвищення рівня життя сільського населення.

У таких умовах набуває особливого значення розвиток сільського зеленого туризму, який не потребує наявності у громади виняткових туристсько-рекреаційних ресурсів, що робить його привабливим напрямом розвитку для більшості сіл та селищ України. Його становлення сприяє системному вирішенню організаційно-економічних проблем, пов'язаних із відтворенням трудового потенціалу в аграрній сфері, формуванням нових напрямів виробництва й реалізації сільськогосподарської продукції, підвищенням зайнятості сільського населення, зростанням доходів та підвищенням його життєвого рівня, сприянням охороні природи і місцевому соціокультурному середовищу [1].

Метою дослідження є аналіз сучасного стану та визначення перспектив розвитку сільського зеленого туризму в Тернопільській області.

Сільський зелений туризм, також розглядають як вид туризму, що передбачає відпочинок у сільській, курортній чи природоохоронній місцевостях з використанням належно облаштованих приватних садиб чи інших закладів розміщення, або як проведення вільного часу в сільському середовищі, якому притаманна відповідна забудова, сільський побут, мальовничий ландшафт, туристичні заняття у вигляді пішохідних і кінних прогулянок, спортивних та оздоровчих подорожей (навіть полювання і рибальство) відбуваються у сільській місцевості серед живої зеленої природи [1].

Згідно розділу 1, статті 1 Проекту Закону України «Про сільський зелений туризм», сільський зелений туризм - відпочинковий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі) та отримання ними послуг сільського зеленого туризму [3].

Сільський зелений туризм є популярним видом відпочинку в розвинених країнах Європи, де особливу увагу приділено факторам екологічної сумісності, раціональності, культурній та історичній складовій, які є основою відпочинку на природі. Успішний закордонний досвід ведення бізнесу в сільській місцевості, зеленому туризмі, має цінне пізнавальне і науково-практичне значення для широкого кола науковців та господарів садиб.

У контексті євроінтеграції українським суб'єктам сільського зеленого туризму варто запозичити досвід країн Європейського Союзу у цій галузі. Зокрема, цікавим можуть бути здобутки європейської федерації зеленого туризму.